

TİCARİ KANATLI HAYVANCILIK (ETLİK ve DAMIZLIK)**FAALİYETLERİNDEN KAYNAKLI DIŞKILARIN YÖNETİMİNDE UYULACAK****USUL VE ESASLAR****Madde 1: Amaç:**

(1) Bu usul ve esaslar; ticari kanatlı hayvancılık faaliyetlerinden kaynaklanan dışkı ve idrarların; oluşumundan bertarafına kadar çevre ve insan sağlığına zarar vermeden yönetiminin sağlanması, atık oluşumunun azaltılması, atıkların yeniden kullanımı, geri dönüşümü, geri kazanımı gibi yollar ile doğal kaynak kullanımının azaltılması amacıyla hazırlanmıştır.

Madde 2: Kapsam:

Ticari kanatlı hayvancılık faaliyetlerinden kaynaklanan dışkı ve idrarının (altlık olarak kullanılan saman ve talaş parçaları ile karışık olsun veya olmasın) Uşak İli sınırları içerisinde taşınması, kullanımı, geri kazanımı veya bertarafı işlemlerinde uyulacak usul ve esaslar ile bunların denetimini ve uygulanacak idari yaptırımları kapsamaktadır.

Madde 3: Taşıma:

(1) Hayvansal dışkının (atık olarak ifade edilecektir) taşınması esnasında aşağıda belirtilen hususlara riayet edilecektir.

- a) Atıkların; çevresel risklere mahal vermeyecek şekilde, üretildikleri / buldukları yere yakın ve en uygun tesise en hızlı şekilde ulaştırılarak, uygun yöntem ve teknolojiler kullanılarak işlenmesi esastır.
- b) Atığın işlenmesi sonucunda ortaya çıkan fermente ürünlerin, görünüş, koku, toz, sızdırma ve benzeri faktörler yönünden çevreyi kirletmeyecek şekilde kapalı araçlarda taşınması zorunludur.
- c) Taşıma araçlarının kasa veya tanklarının sızdırmaz ve kolaylıkla temizlenebilir nitelikte olması gerekmektedir.
- d) Atık taşıyan araçlar meskun mahallelere uygunsuz şekilde park edilmeyecektir.
- e) Atık taşıyan araçlarla başka malzeme taşınması biyogüvenlik açısından risk teşkil edebileceğinden uygun görülmemektedir. Bu nedenle İlimiz sınırları içinde oluşan hayvansal dışkılar, yalnızca İl/İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünden EK-2’de örneği verilen “Araç Kayıt Belgesi”ni almış araçlar tarafından taşınacaktır.
- f) Atık taşıma araçlarında; geri kazanım/bertaraf tesislerine (Çevre İzin ve Lisansına tabi tesisler) gönderilenler için, EK-2’de yer alan “Hayvansal Dışkı Taşıma ve Geri Kazanım / Bertaraf Formu” ve Sevk İrsaliyesi; Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında **Lisans Muafiyet görüşü bulunan kompost/organik gübre üretim**

vb. tesislerine iletilenler için Ek-4'de yer alan "Hayvansal Dışkı Taşıma ve Teslim Formu", Çevre İzin ve Lisans Muafiyet görüşü (iletilen tesis kapsamında) ve Sevk İrsaliyesi bulundurulacaktır.

- g) Taşıma araçlarında "Hayvansal Dışkı Taşıma ve Geri Kazanım/Bertaraf Formu"/ "Hayvansal Dışkı Taşıma ve Teslim Formu", Sevk İrsaliyesi, Muafiyet görüşleri vb. diğer belgeler ile "Araç Kayıt Belgesini" bulundurmayan taşıyıcılara Denetim başlıklı 7. Maddede belirtilen ilgili kurum tarafından idari yaptırım uygulanır. Taşıyıcıların; idari yaptırım tarihinden itibaren söz konusu belgeleri 1 ay içerisinde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğüne sunmaları gerekmektedir. Belirtilen süre içerisinde ilgili belgeleri sunmayan taşıyıcılara 2872 Sayılı Çevre Kanunu gereğince idari yaptırım miktarında artırım uygulanır.

Madde 4: Tarımsal Amaçlı Toprakta Kullanım:

Ticari kanatlı hayvancılık faaliyetlerinden kaynaklı dışkıların kullanımına, Hayvansal yan ürün ve bunların türev ürünlerinden üretilen organik gübre ve toprak zenginleştiricilerle ilgili uygulama talimatına göre organik gübre vasfı kazanması şartıyla izin verilebilir.

Madde 5: Geri Kazanım ve Bertaraf:

- a) Atıkların geri kazanılması ve/veya bertaraf edilmesi işlemleri, gerekli izin ve/veya çevre lisansı almış tesisler tarafından gerçekleştirilir. Atıkların bu tesisler dışında üçüncü kişiler tarafından geri kazanım ve bertaraf faaliyetinin gerçekleştirilmesi, diğer maddelerle ve yakıtlara karıştırılarak yakılması yasaktır.
- b) Atıkların yakılarak bertaraf edilmesinde 06.10.2010 tarihli ve 27721 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Atıkların Yakılmasına İlişkin Yönetmelik hükümleri, hayvan dışkısından kompost elde edilmesi amacıyla kurulacak tesisler için 05.03.2015 tarihli ve 29286 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kompost Tebliği hükümleri, Biyo-kurutma ve biyometanizasyon tesisleri için de 10.10.2015 tarihli ve 29498 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Mekanik Ayırma, Biyokurutma ve Biyometanizasyon Tesisleri İle Fermente Ürün Yönetimi Tebliği hükümleri uygulanır.
- c) Atıkların yakılması sırasında üretilen ısının, elektrik enerjisine dönüştürme, üretim sürecinde kullanma ya da bölgesel ısıtmada kullanma gibi yöntemlerle en elverişli biçimde geri kazanılması esastır.
- d) Yakma veya beraber yakma tesisinin işleticisi, özellikle havanın, toprağın, yüzey ve yeraltı sularının kirlenmesi ile koku ve gürültü gibi çevre üzerindeki olası olumsuz etkileri ve insan sağlığı açısından doğrudan risk oluşturan kirlilik kaynaklarını önlemek veya azaltmak zorundadır.

- e) Biyokurutma, kompost ve biyometanizasyon tesisleri, faaliyetlerinden kaynaklanabilecek koku, toz, sızıntı suyu, gaz ve benzeri olumsuz etkileri asgari düzeye indirmek için her türlü önleyici tedbiri almakla, tesise gelen ve işlenmeye uygun olmayan atıklar ile tesisten çıkan ve kullanıma uygun olmayan ürünleri ilgili mevzuata uygun olarak bertaraf etmekle, yükümlüdür.

Madde 6: Diğer Hususlar:

- a) 02.04.2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Atık Yönetimi Yönetmeliği’nin 5.maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde; “Atıkların kaynağında ayrı toplanması, geçici depolanması, taşınması ve işlenmesi sırasında su, hava, toprak, bitki, hayvan ve insanlar için risk yaratmayacak, gürültü, titreşim ve koku yoluyla rahatsızlığa neden olmayacak, doğal çevrenin olumsuz etkilenmesini önleyecek ve böylece çevre ve insan sağlığına zarar vermeyecek yöntem ve işlemlerin kullanılması esastır.” hükmü gereğince; her üretim periyodu (dönemi) sonrası oluşan hayvansal dışkının ilgili tesis ve/veya taşıyıcıya en kısa sürede ve hızlı şekilde teslim edilmesi, teslim edilene kadarki süreçte geçici depolanması gerekiyor ise, hayvansal dışkı ve sızıntı sularının toprağa ve yer altı sularına karışmasını engelleyecek önlemlerin alınması ve mevzuatlar kapsamında gerekli şartların sağlanması (sızdırmaz zemin, ızgara kanalları, toplanan sızıntı sularının sızdırmaz fosseptiklere iletilmesi, arıtılması vb.), ayrıca ara depolama yapılmaması gerekmektedir.
- b) 02.04.2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Atık Yönetimi Yönetmeliği’nin 5.maddesinin 6. Fıkrası kapsamında; çevre lisansı bulunan ön işlem, geri kazanım ve/veya bertaraf tesisleri kabul ettikleri atıkları işlem yapmaksızın başka bir tesise Bakanlık onayı olmadan gönderemez.
- c) Mevcutta aktif olarak faaliyet gösteren kanatlı hayvancılık tesislerinin veya üye olduğu yetiştirici örgütlerinin; kanatlı hayvan çiftliklerinde oluşan atıkları verecekleri çevre izinli/ lisanslı geri kazanım / bertaraf tesisleri veya Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında Lisans Muafiyet görüşü bulunan kompost/organik gübre üretim vb. tesisler ile sözleşme yapmaları ve bu sözleşmelerin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü’ne 15.04.2024 tarihine kadar sunmaları gerekmektedir. Ayrıca sözleşmelerin yenilenmesi, iptal veya revize edilmesi durumunda yenilenen sözleşmelerin 20 gün içinde İl Müdürlüğüne iletilmesi gerekmektedir.
- d) Yeni yapılacak olan veya kapasitesini artıracak olan tesislerden ÇED Yönetmeliğine tabi olanlar Proje Tanıtım Dosyasında/ ÇED Raporunda, Yönetmeliğe tabi olmayanlar ise ÇED muafiyeti başvurularında, hayvansal dışkılarını verecekleri çevre izinli/ lisanslı geri kazanım/ bertaraf tesisleri veya Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında Lisans Muafiyet görüşü

bulunan kompost/organik gübre üretim vb. tesisleri ile yaptıkları sözleşmeleri sunmaları gerekmektedir.

- e) “Kanatlı hayvan entegre tesisleri/ kesimhaneleri üretim yaptırmış oldukları kümeslere yeni civciv vermeden önce; bir önceki dönemle ilgili atık bertarafını nasıl yaptığına dair belgeleri (geri kazanım/ bertaraf tesislerine gönderilenler için Sevk İrsaliyesi, Fatura ve Hayvansal Dışkı Taşıma ve Geri Kazanım/Bertaraf Formu (Ek-2), Çevre İzin ve Lisans kapsamında muafiyet görüşü bulunan kompost/organik gübre tesislerine vb. iletilenler için ise, Çevre İzin ve Lisans Muafiyet görüşü, Sevk İrsaliyesi, Fatura ile Ek-4’de yer alan “Hayvansal Dışkı Taşıma ve Teslim Formu) talep etmeleri gerekmektedir.

Belge ibraz edemeyen veya eksik belge ibraz eden üreticilerin kümeslerine civciv verilmeyecek ve gerekli işlemlerin yapılması için ilgili İl/ İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'ne ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü'ne bilgi verilecektir.”

- f) İşletmeciler; “Hayvansal Dışkı Taşıma ve Geri Kazanım/Bertaraf Formları”(Ek-2) ve/veya “Hayvansal Dışkı Taşıma ve Teslim Formları” (Ek-4) ile hayvansal dışkının/atığın iletildiği bertaraf, geri kazanım, kompost/organik üretim tesislerine ait Çevre İzin ve Lisans Belgeleri veya Muafiyet görüşlerini, Sevk İrsaliyesi ve Faturaları 5 yıl süreyle saklamak zorundadır.

- g) Bu usul ve esaslar içerisinde belirtilen mevzuatta değişiklik olması durumunda mevzuatın güncel hali uygulanır.

Madde 7: Denetim:

(1) Bu usul ve esaslarda belirtilen hususların denetimi ile ilgili olarak;

- a) Karayolunda (İl/ İlçe karayolu) taşıma işlemleri ile ilgili olarak “Taşıma” başlıklı 3.maddede belirtilen hususlar ile ilgili olarak yapılacak denetimlerde Kolluk Kuvvetleri,
- b) Hayvansal dışkının toprakta kullanımı ile ilgili olarak yapılacak denetimlerde İl/ İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü ve Kolluk Kuvvetleri,
- c) Hayvansal dışkının, işleme ve bertaraf tesislerinde değerlendirilmesi süreci ve çevre mevzuatı kapsamında yapılacak denetimlerde Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü ve Kolluk Kuvvetleri,
- d) Bu usul ve esaslarda adı geçen Kurumlarda isim değişikliği olması durumunda veya görevini başka bir Kuruma devretmesi durumunda; İlgili Kurum yetkili ve sorumludur.

İ M A D B M S M Y K T M 3

Madde 8: İdari Yaptırım:

- a) Taşıma Başlıklı 3.maddede belirtilen hususlara aykırı hareket edenler hakkında 5326 sayılı Kabahatler Kanununun "Emre Aykırı Davranış" başlıklı 32.maddesi,
- b) Hayvansal dışkının toprakta kullanımı ile ilgili olarak mevzuata aykırı hareket edenler hakkında 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu,
- c) Hayvansal dışkının işleme ve bertaraf tesislerinde değerlendirilmesi süreci ve çevre mevzuatı kapsamında yapılacak denetimlerde mevzuata aykırı hareket ettiği tespit edilenler hakkında 2872 sayılı Çevre Kanunu ve diğer ilgili mer'i mevzuat hükümleri uygulanacaktır.

İmza

Sayfa 5 / 8

HAYVANSAL DIŞKI TAŞIMA VE GERİ KAZANIM/BERTARAF FORMU*

Tarih: ... / ... / 20...

Sevk İrsaliye No (Zorunlu):

ATIK SAHİBİ / ÜRETİCİ BİLGİLERİ			
Adı-Soyadı / Ünvanı			
Kümes İşletme No			
Adres			
Kanatlı Cinsi		Kanatlı Adedi	
Atık Malzemesinin Cinsi			

TAŞIYICI BİLGİLERİ	
Araç Sahibinin Adı-Soyadı	
Araç Plakası	
Araç Kayıt Belgesi Çalışma İzin Numarası	

ATIK GERİ KAZANIM / BERTARAF TESİSİ BİLGİLERİ**	
Tesisin Adı / Ünvanı	
GFB / İzin ve Lisans Tarihi ve No'su	
Adresi	
Alınan Atık Miktarı***	

ATIK SAHİBİ / ÜRETİCİ	TAŞIYICI	ATIK GERİ KAZANIM / BERTARAF TESİSİ
Adı - Soyadı	Adı - Soyadı	Adı Soyadı/kaşe
İmza	İmza	İmza

* Atık; atık üreticisi ve taşıyıcı tarafından formun ilgili kısımları doldurulup imza altına alındıktan sonra karayolunda taşınabilecektir. Atık Geri Kazanım/Bertaraf Tesislerine teslim edilmesiyle birlikte atığı alan firma tarafından ilgili bölüm doldurularak denetimlerde ibraz edilmek üzere taraflarca (taşıyıcı hariç) 5 (beş) yıl süre ile muhafaza edilecektir.

** Çevre izin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında Çevre İzin ve Lisansına tabi tesisler

*** Alınan atık miktarı Atık İşleme/Geri kazanım/ Bertaraf Tesisinde tartıldıktan sonra yazılacaktır.

Handwritten signatures and stamps at the bottom of the page.

ARAÇ KAYIT BELGESİ

Araç Sahibinin Adı :
Araç Sahibinin Adresi :
Araç Faaliyet Alanı :
Araç Plakası :
Araç Cinsi / Kasa Durumu
(Açık/Kapalı) :
Taşıdığı Ürün Kategorisi :
Araç Kapasitesi :
Araç Kayıt Belgesi Veriliş Tarihi :
Araç Kayıt Belgesi Numarası :

13.06.2010 tarihli ve 27610 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 6 ıncı maddesine dayanılarak 24.12.2011 tarihli ve 28152 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “İnsan Tüketimi amacıyla Kullanılmayan Hayvansal Yan Ürünler Yönetmelik” hükümleri kapsamında yukarıda ticari adı, adresi ve faaliyet alanı belirtilen tesis/işletmenin kaydı uygun görülmüş olup, bu belgenin alınması diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından ilgili mevzuata göre verilen izin ve ruhsatların alınması mükellefiyetini ortadan kaldırmaz.

.....
Vali a.
İl Müdürü

HAYVANSAL DIŞKI TAŞIMA VE TESLİM FORMU*

Tarih: ... / ... / 20...

Sevk İrsaliye No (Zorunlu):

HAYVANSAL DIŞKI SAHİBİ / ÜRETİCİ BİLGİLERİ			
Adı-Soyadı / Ünvanı			
Kümes İşletme No			
Adres			
Kanatlı Cinsi		Kanatlı Adedi	
Malzemenin Cinsi			

TAŞIYICI BİLGİLERİ	
Araç Sahibinin Adı-Soyadı	
Araç Plakası	
Araç Kayıt Belgesi Çalışma İzin Numarası	

KOMPOST/ORGANİK GÜBRE TESİSİ BİLGİLERİ**	
Tesisin Adı / Unvanı	
Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında Muaf/Kapsam DıŐı Yazısı Tarih ve Sayısı	
Adresi	
Alınan Hayvansal Dışkı Miktarı***	

HAYVANSAL DIŞKI SAHİBİ / ÜRETİCİ	TAŞIYICI	KOMPOST/ORGANİK GÜBRE TESİSİ
Adı - Soyadı	Adı - Soyadı	Adı Soyadı/Kaşe
İmza	İmza	İmza

* Hayvansal Dışkı; Üretici ve taşıyıcı tarafından formun ilgili kısımları doldurulup imza altına alındıktan sonra karayolunda taşınabilecektir. Kompost Tesislerine teslim edilmesiyle birlikte hayvansal dıŐkıyı alan firma tarafından ilgili bölüm doldurularak denetimlerde ibraz edilmek üzere taraflarca (taşıyıcı hariç) 5 (beş) yıl süre ile muhafaza edilecektir.

** Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliđinden Muaf Olan Tesisler

*** Alınan Hayvansal Dışkı miktarı Kompost /Organik Gübre Tesisinde tartıldıktan sonra yazılacaktır.

(Handwritten signatures and initials)

(Handwritten initials)
Sayfa 8 / 8

3